

BARBARA MORAWSKA-NOWAK (O/Kraków)

Pamięci Mariana Smoluchowskiego

Miał zaledwie 45 lat, kiedy zmarł – 5 września 1917 roku na czerwonkę w czasie szerzącej się epidemii. Wybrany w czerwcu na rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego nie zdążył objąć tego stanowiska. Był genialnym polskim fizykiem, który wyjaśnił wiele zjawisk w przyrodzie. Miał szereg pasji, był też wraz z bratem Tadeuszem zamiłowanym alpinistą i pionierem wejść na niezdobyte wcześniej szczyty.

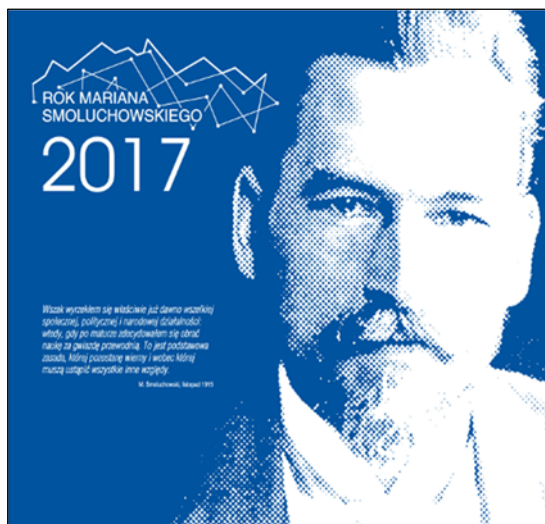
We wrześniu 2017 roku minęło 100 lat od śmierci wybitnego polskiego fizyka Mariana Smoluchowskiego. Dla uczczenia tej rocznicy Polskie Towarzystwo Fizyczne ogłosiło rok 2017 Rokiem prof. Mariana Smoluchowskiego. Pamięć uczonego została także uhonorowana przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej, który na posiedzeniu w dniu 28 czerwca 2017 roku jednogłośnie przyjął Uchwałę, w której przypomniał postać genialnego uczonego. Przyjęciu Uchwały towarzyszyła konferencja naukowa oraz wystawa zorganizowana na terenie Senatu RP. Ważnymi wydarzeniami w ramach rocznicowych obchodów były uroczystości na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

3 września w obchodach Roku Smolu-

chowskiego wziął m.in. udział Józef Haduch, którego relację poniżej zamieszczam.

Józef pisze: W dniu 3 września o godzinie 12.00 w Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego na terenie Collegium Maius przy ulicy Jagiellońskiej 15 odbyło się otwarcie wystawy pt. *Pod przewodnią gwiazdą nauki – W stulecie śmierci Mariana Smoluchowskiego*. Wystawa poświęcona jest życiu, działalności naukowej i społecznej Mariana Smoluchowskiego. Na wystawie także, szeroko zaprezentowano wielką pasję Smoluchowskiego, jaką były góry. Jego aktywność w Polskim Towarzystwie Tatrzańskim i działalność górską. Marian Smoluchowski był jednym z najwybitniejszych uczonych przełomu XIX i XX wieku. Wykładał na Uniwersytecie Jagiellońskim.

W tym samym dniu o godzinie 17.00 w Teatrze im. Juliusza Słowackiego odbyła się Konferencja historyczno-naukowa pt. *Nauka i Sztuka w hołdzie Marianowi Smoluchowskiemu*. Ceremonię otwarcia uświetlili swoimi wystąpieniami JM Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. Wojciech Nowak, Prezes Polskiego Towarzystwa Fizycznego prof. Katarzyna Chałasińska-Macukow oraz Dziekan Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ prof. Ewa Gudowska-Nowak. Następnie odbyło się wręczenie medali *Plus Ratio Quam Vis*. Kolejnym punktem programu był wykład prof. Bogdana Cichockiego pt. *Marian Smoluchowski – życie i twórczość* oraz wykład prof. Krzysztofa Zamorskiego pt. *Czy Galicja była aż tak bardzo nędzna?* Po części oficjalnej przy szczerze wypełnionej sali teatru odbył się koncert w wykonaniu orkiestry Sinfonietta Cracovia – zaprezentowano utwory Mieczysława Karłowicza – *Serenada op.2*, Wojciecha Kilara – *Orawa*, Albana Berga – *Suita liryczna* oraz Piotra Zielińskiego – *Krakowiak „Semper in altum”*.

4 czerwca odbyła się konferencja naukowa poświęcona Jego dorobkowi.

Natomiast 7 września (dzień Jego pogrzebu na cmentarzu Rakowickim w Krakowie) zorganizowany został Dzień Otwarty poświęcony Marianowi Smoluchowskiemu, w którym wzięłam udział i mogę ten dzień szczegółowiej opisać. Zastanawiałam się, kto wypełni obszerną aulę Auditorium Maximum UJ przy ul. Krupniczej, gdy do niej weszłam o godz. 10-tej zajmując miejsce w drugim rzędzie. Szybko jednak sala wypełniła się licealistami i to nie tylko z krakowskich szkół. Obok mnie siedziała nauczycielka fizyki z grupą uczniów aż z Olkusza.

Zgodnie z programem o 10.30 nastąpiło powitanie zebranych, a następnie prof. Franciszek Ziejka, rektor UJ (1999-2005), a obecnie przewodniczący Spo-

Fot. Krzysztof Magda

członkowie PTT uczestniczący w Dniu Otwartym poświęconym Marianowi Smoluchowskiemu w towarzystwie prof. Bogdana Cichockiego (Wydział Fizyki UW) i prof. Romana Planety (dyrektora Instytutu Fizyki im. Mariana Smoluchowskiego UJ), od lewej: prof. Bogdan Cichocki, Józef Haduch, Janusz Machulik, prof. Roman Placheta, Barbara Morawska-Nowak, Jolanta Augustyńska, Nikodem Frodyma, Maryla Rutkowska

Janusz Machulik podczas wystąpienia

łecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, wygłosił referat pt. **Marian Smoluchowski a świat artystyczny Lwowa i Krakowa**. Skupił się przede wszystkim na czasach lwowskich i krakowskich poczynając od 1899 roku, kiedy to Smoluchowski objął stanowisko profesora nadzwyczajnego fizyki teoretycznej Uniwersytetu Franciszkańskiego we Lwowie. W tym czasie Lwów był znanym ośrodkiem kultury polskiej. Smoluchowski miał rozległe zainteresowania kulturalne, interesował się literaturą, muzyką, teatrem. Uprawiał malarstwo; pozostało po nim szereg akwarel o tematyce górskiej. No i zainteresowany był górami dokonując ich podbojów na przełomie wieków. Odbył klasyczną drogę kariery naukowej poprzez Paryż, Glasgow, Berlin. Po przeniesieniu się do Krakowa zaprzyjaźnił się z profesorem fizyki Władysławem Natansonem, który żegnał Go na Jego pogrzebie. 13 czerwca 1917 roku został wybrany na rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Następnym prelegentem był prof. Bogdan Cichocki, kierownik Instytutu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego, który mówił nt. **Smoluchowski – człowiek, uczony**. Skupił się najpierw na rodzinie Smoluchowskiego: ojciec – Wilhelm, matka – Teofila z domu Szczepanowska. Stryj matki – Stanisław Ignacy Szczepanowski był muzykiem, nazywali Go „Paganinim gitary”. Za to brat matki – Stanisław Antoni Szczepanowski był znanym przedsiębiorcą naftowym. Pracował u niego brat Mariana – Tadeusz. Profesor Cichocki podkreślił, że Smoluchowski był chlubą szkoły Theresianum – najlepszej w Wiedniu, do której uczęszczał w latach 1880-1890. W latach 1890-1894 studiował fizykę na Uniwersytecie Wiedeńskim, a w roku 1895 uzyskał już doktorat. W latach 1895-1897 przebywał kolejno w Paryżu, na Sorbonie u Gabriela Lippmanna, w Glasgow u Barona Kelwina i w Berlinie u Emila Warburga, najbardziej znanych ówczesnych fizyków. W 1898 roku wrócił do Wiednia i uzyskał prawo wykładowania, niebawem miał propozycję profesury w Bombaju, którą odrzucił. W 1899 roku Kazimierz Twar-

Przedstawiciele ZG PTT, od lewej: B. Morawska-Nowak, J. Augustyńska i J. Machulik

dowski zaprosił go do Lwowa, z czego skorzystał uzyskując w 1900 roku stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1903 – profesora zwyczajnego. W roku 1901 ożenił się z Zofią Baraniecką, mieli dwoje dzieci – córkę Aldonę (1902-1984) i syna Romana (1910-1996), także fizyka. W 1913 roku przeniósł się do Krakowa i objął katedrę fizyki doświadczalnej UJ po prof. Augustcie Witkowskim. 22 sierpnia zapadł na czerwone, która okazała się śmiertelna. Odkryte lub wyjaśnione przez niego np. ruchy Browna doczekały się w latach 20-tych nagród Nobla, które już nie były jego udziałem.

Po przewie obejrzelismy na ekranach demonstrację różnych doświadczeń fizycznych i chemicznych poczynając od ruchów Browna.

O godz. 14.00 zostały ogłoszone wyniki konkursu na dzieło artystyczne: „Od Demokryta do Smoluchowskiego – ziarnista struktura materii.” Organizatorem konkursu był Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego, a patronat honorowy objęli Prof. dr hab. Stanisław Tabisz – Rektor Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie i Prof. dr hab. med. Wojciech Nowak - Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Nagrody otrzymali:

- **Dominka Baryła** - za przyznanie I miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 4000 zł ufundowanej przez JM Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego w kategorii amatorów za pracę „Ekspansja Wszechświata”;
- **Dorota Zalitacz** - za przyznanie II miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 2000 zł ufundowanej przez Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego w kategorii amatorów za pracę „FCC Universe”;

- **Michał Mieszkowicz** - za przyznanie I miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 6000 zł ufundowanej przez Instytut Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w kategorii profesjonalistów za pracę „Fluktuacje I”;
- **Karol Gawroński** - za przyznanie II miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 4000 zł ufundowanej przez Instytut Fizyki Jądrowej Polskiej Akademii Nauk w kategorii profesjonalistów za pracę „bez tytułu 2”;
- **Sara Hupas** - za przyznanie III miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 2000 zł ufundowanej przez Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego w kategorii profesjonalistów za pracę „Wyłanianie”;
- **Daria Wollman** - za przyznanie III miejsca i nagrody pieniężnej w wysokości 2000 zł ufundowanej przez Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej Akademii Górniczo-Hutniczej w kategorii profesjonalistów za pracę „Błądzenie cząstki”.

Zaprezentowano również zwiastun filmu dokumentalnego realizowanego przez Uniwersytet Jagielloński pt. „Marian Smoluchowski – Geniusz z Galicji”. Emisja filmu zaplanowana jest na październik br. Film będzie dostępny także w internecie.

Ostatnim punktem programu było wystąpienie naszego kolegi, **Janusza Machulika**, który przedstawił działalność górską Mariana Smoluchowskiego i jego brata Tadeusza poczynając od ich wejść alpejskich, zdobycia kilku dziewiczych jeszcze szczytów w Alpach (w tym Matterhornu), a następnie w Tatrach i Karpatach Wschodnich. Prezentacja była bardzo dobra, ale o tym będzie można przeczytać w artykule Janusza w *Pamiętniku PTT* tom 25, który niestety nie zdążył się ukazać na obchody Roku Smoluchowskiego.

Zachęcam wszystkich do zwiedzenia wystawy interaktywnej „Pod przewodnią gwiazdą nauki. W stulecie śmierci Mariana Smoluchowskiego” dokumentującej życie i działalność Uczzonego, która będzie otwarta do 15 października w Collegium Maius UJ.

SZYMON BARON (O/Bielsko-Biała)

Wyróżnienia Marszałka Województwa Śląskiego dla członków PTT

Śląskie obchody Światowego Dnia Turystyki odbyły się 29 września 2017 r. na dziedzińcu Zamku Sułkowskich w Bielsku-Białej. Wydarzenie to jest okazją do wyróżnienia osób zaangażowanych w działalność turystyczną.

W tym roku Dyplomy Marszałka Województwa Śląskiego otrzymało czterech członków naszego Towarzystwa: Józef Bernisz i Jerzy Cieślowski z Oddziału PTT w Jaworznie oraz Witold Kubik i Sebastian Kuliński z Oddziału PTT w Bielsku-Białej. Serdecznie gratulujemy Kolegom!

Fot. Szymon Baron - PTT O/Bielsko-Biała

od lewej: W. Kubik, J. Cieślowski, J. Bernisz i S. Kuliński

SZYMON BARON (O/Bielsko-Biała)

Obchody Światowego Dnia Turystyki w Bielsku-Białej

22 września 2017 r. w Książnicy Beskidzkiej odbyły się organizowane przez Urząd Miejski w Bielsku-Białej obchody Światowego Dnia Turystyki.

Jak co roku jest to okazja do wręczenia wyróżnień osobom zasłużonym dla rozwoju turystyki w Bielsku-Białej. W tym roku wśród wyróżnionych „za osobiste zaangażowanie w rozwój turystyki w regionie oraz promowanie walorów turystycznych Bielska-Białej” znalazł się wiceprezes bielskiego oddziału PTT Tomasz Rakoczy, z kolei za aktywne propagowanie turystyki wśród dzieci i młodzieży wyróżnieni zostali Małgorzata Kubieniec (nieobecna podczas obchodów) i Sebastian Kuliński, opiekunowie Szkolnego Koła PTT „Pionowy Świat” przy Gimnazjum nr 11 im. Jerzego Kukuczki w Bielsku-Białej.

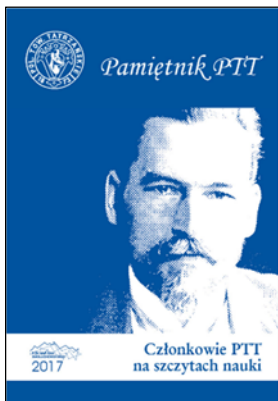

T. Rakoczy i S. Kuliński z przyznanymi wyróżnieniami

Fot. Szymon Baron - PTT O/Bielsko-Biała

BARBARA MORAWSKA-NOWAK (O/Kraków)

Ukazał się 25. tom „Pamiętnika PTT”

W połowie września br. ukazał się 25. tom „Pamiętnika Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego” – można go nazwać jubileuszowym. O czym tym razem przeczytamy?

Dział wiodący przedstawia niektórych ludzi nauki i ich górskie pasje poznawcze. W roku 2017 mija 100 lat od daty śmierci wybitnego fizyka profesora Mariana Smoluchowskiego, wielkiego polskiego uczonego, którego życiową pasją były góry. Z tego powodu 25. tom „Pamiętnika PTT” poświęcony został w temacie

wiodącym ludziom nauki i gór, a w tym wybitnemu uczonemu i człowiekowi gór Marianowi Smoluchowskiemu, członkowi Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. I właśnie artykułem o pięknym tytule „Między górami a błękitem nieba”, Janusz Machulik opowiada o tym wybitnym człowieku i o jego pasji górskiej. Prof. Jerzy Lefeld pisze o działalności wybitnych geologów tatrzańskich, Mieczysławie Limanowskim i Ferdynandzie Rabowskim, którzy chcieli odpowiedzieć na pytanie, jak powstały Tatry, a Barbara Morawska-Nowak opowiada o innym geologu i obrońcy przyrody, Wiktorze Kuźniarze, którego argumenty powstrzymały budowę kolejki linowej na Świnicę w przededniu I wojny światowej. Kolejny hydrobiolog dr Andrzej Kownacki przybliżył nam „Tajemniczy świat glonów wód tatrzańskich”, natomiast Antonina Sebesta przybliżyła sylwetkę filozofa prof. Tadeusza Czeżowskiego, przedwojennego prezesa PTT w Wilnie.

W dziale **Człowiek i góry**, Wojciech Szatkowski znawca

i praktyk narciarstwa górskiego o wybitnym taterniku i narciarzu, założycielowi i pierwszemu kierownikowi Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego pisze w artykule pt. „Działalność taternicka i narciarska Mariusza Zaruskiego”. Zbigniew Jaskiernia przypomina sylwetkę ks. Józefa Stolarczyka w 200. rocznicę jego urodzin w artykule: „Człowiek, który odmieniał ludzi”. Opublikowane zostały także wspomnienia Stanisława Wasilewskiego z przedwojennych wędrówek, szczególnie w Karpatach Wschodnich.

W dziale **Dziedzictwo**, Wojciech Gąsienica-Byrcyn w artykule „Polowace zdobywcami tatrzańskich szczytów” pisze, że byli oni pionierami eksploracji Tatr, a następnie przewodnikami tatrzańskimi. Natomiast Jan Skłodowski w artykule „Podoliniec – spiski Oxford” przedstawił rolę jaką tamtejszy klasztor pijarów odegrał w rozwoju nauki i szkolnictwa do czasów rozbiórów Polski.

W dziale **Ocalić od zapomnienia** prezentujemy artykuł Józefa Durdena pt. „Cmentarz symboliczny w Tatrach”. To cmentarz pod Osterwą w Tatrach słowackich, na którym stale przybysza pamiątkowych tablic, także polskich, ludzi, którzy zginęli w górach świata, także tych najwyższych.

Wreszcie w dziale **Varia** Robert Słonka pisze refleksyjnie o Beskidzie Niskim przez który przetoczył się w XX wieku walec historii.

Tradycyjnie nie brakuje bogatego zestawu **rocznic, recenzji** zapoznających czytelników z nowymi góorskimi książkami i rocznikami czy **kroniki żałobnej**.

Kronika przedstawia końcowy etap działalności Zarządu Głównego IX kadencji w pierwszym półroczu 2016 roku i działalność nowego Zarządu Głównego X kadencji w drugim półroczu 2016 roku oraz działalność oddziałów i kół w roku 2016. Zawartość tomu dopełnia omówienie wydawanych przez niektóre oddziały biuletynów i wydawnictw związanych z ich działalnością.

Zainteresowanych nabyciem 25. tomu „Pamiętnika PTT”, którego cena wynosi 25 zł, prosimy o kontakt z Barbarą Morawską-Nowak (e-mail: morawska@ptt.org.pl).

Z życia Oddziałów

JAN SACHNIK (O/Opole)

Opolanie w Tatrach

W dniach 9-11 września 2017 roku członkowie Oddziału PTT w Opolu przebywali w Tatrach, a bazą pobytową było schronisko im. Wincentego Pola w Roztoce.

Droga do Zakopanego znacznie się wydłużyła z powodu robót drogowych. Z Opola trzeba jechać ponad pięć godzin, jednak podczas podróży cieszą oko przepiękne widoki na Podhale, Beskid Żywiecki (Babia Góra), Gorce, a w końcu Tatry.

Opolscy uczestnicy wyjazdu w liczbie 22 osób do Roztoki docierali od godzin przedpołudniowych do późnowieczornych. Nadmienić trzeba, że według tegorocznego rankingu Magazynu Turystyki Górskiej NPM - schronisko im. Wincentego Pola w Roztoce już drugi raz otrzymało zaszczytny tytuł najlepszego schroniska górskiego w Polsce. Schronisko powstało staraniem Towarzystwa Tatrzańskiego w 1876 roku, a w latach następnych było wielokrotnie przebudowywane. W latach międzywojennych stanowiło ono bazę taternictwa polskiego. Jest to bodaj ostatnie ze schronisk w Tatrach, które w charakterze i atmosferze zdołało zachować dawny styl. Aktualnie właścicielem schroniska jest PTTK. W opinii „NPM” schronisko w Roztoce to prawdziwy fenomen, m. in. z racji swego uroczego położenia na cichej polanie z dala od zgiełku i tłumów turystów zmierzających do Morskiego Oka. Schronisko jest obecnie nowoczesnie urządzone, posiada np. podgrzewane podłogi, ekrany z prognozą pogody, wygodne pokoje, wzorową czystość, rewelacyjną kuchnię i wspaniałą atmosferę, którą stwarzają niezwykle gościnni gospodarze, na czele z „szefową” panią Anią Krupą. Gospodarze obiektu czynią wszystkim, by turysta czuł się tu

Pamiątkowe zdjęcie przed wejściem do schroniska w Starej Roztoce

mile widziany i był goszczony po królewsku. Kuchenne produkty – palce lizać, a szczególnie zupa borowikowa, placek z bójnicki i pierogi najlepsze na świecie. W pełni potwierdziła się opinia najlepszego schroniska górskiego.

Uczestnicy wyprawy mieli różne plany górskie. Te najambitniejsze to Przełęcz pod Chłopkiem i Mnich. Realizacja była jednak skromniejsza z uwagi na warunki pogodowe. Stefan Sytniewski (globtroter z Częstochowy) wraz z towarzyszami pokonali trasę m. in. z Roztoki przez Dolinę Pięciu Stawów Polskich, Szpiglasową Przełęcz do Morskiego Oka i z powrotem do Roztoki. Inny zespół (siedmiuosobowy) przeszedł trasę z Morskiego Oka przez Świstówkę. Weterani z prezesem Janem Sachnikiem kontemplowali w zatłoczonym schronisku wspaniałe otoczenie szczytów wokół Morskiego Oka, wspominając dawne wspinaczki, m. in. na Mięguszwiecki Szczyt, gdzie w latach 70-tych w metalowej puszcze znaleźli czerwona książeczkę z myślami Mao, czy wyjście na Rysy ze śp. Władkiem Rospondem w czasie 1 godzina 45 minut.

Na zakończenie pobytu cała nasza grupa spotkała się na Rusinowej Polanie, podziwiając pełną wspaniałości panoramę Tatr Wysokich.

Wśród uczestników naszej wyprawy byli lekarze: Kasia i Wojciech oraz franciszkanin – ojciec Dobromił Beker, który wieczorem w sobotę odprawił w schronisku mszę świętą. Dzięki temu w schronisku mieliśmy zabezpieczone wszystkie potrzeby dla ciała i ducha. Opolanie czuli się podczas pobytu prawie jak w niebie, bo byli pod dobrą opieką nowego członka naszego Oddziału – franciszkanina ojca Dobromiła Bekera.

W drodze powrotnej odwiedziliśmy w Zakopanem cmentarz na Pardałówce i zapaliliśmy znicze na grobie śp. doktora Leszka Raczyńskiego – pierwszego prezesa Oddziału PTT w Opolu.

Oceniając nasz wyjazd w Tatry uznaliśmy, że był bardzo udany, za wyjątkiem kontuzji nogi kolegi Michała, co zmusiło go do szybkiego powrotu do domu.

Mamy co wspominać z naszego pobytu w Tatrach i chcemy tu wrócić w przyszłym roku. ■

EWA IDCZAK (O/Ostrzeszów)

56. Ogólnopolski Rajd „Jesień Chopinowska”

10 września 2017 r. grupa członków Oddziału PTT w Ostrzeszowie wzięła udział w 56. Ogólnopolskim Rajdzie „Jesień Chopinowska”. Organizatorem rajdu był Zarząd Oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Ostrowie Wielkopolskim.

Zgłosiliśmy trasę własną, która obejmowała przejazd kolejowy z Ostrzeszowa do Niedźwiedzia Wlkp. oraz pieszy odcinek z Niedźwiedzia Wielkopolskiego do Antonina, gdzie w parku koło pałacu myśliwskiego zlokalizowana była meta. Stawiliśmy się na niej o godz. 12:30. O godzinie 13:00 w kościele Matki Boskiej Ostrobramskiej w Antoninie została odprawiona msza św. dla uczestników rajdu. Później zwiedziliśmy podziemia kościoła, a o jego historii opowiedział nam nasz kolega Jan Tomczak.

Uroczystość zakończenia rajdu nastąpiła o godzinie 14:00, a o godzinie 15:00 odbył się w pałacu recital fortepianowy Kacpra Żaromskiego. Najmłodsi uczestnicy w naszej drużynie to Marcin (dzień wcześniej skończył 5 lat) oraz Antoś (lat 7) Sabatowscy. Dopisywały nam znakomite humory, co sprzyjało snuciu kolejnych planów podróżniczych. ■

Ostrzeszowski Oddział PTT na mecie Rajdu

IX Powiatowy Rajd na Orientację SKK PTT w Chrzanowie

Raid został zorganizowany 21 września 2017 roku w rejonie osiedla Stella w Chrzanowie. Założeniem organizatorów imprezy była promocja aktywnego i zdrowego trybu życia, a także poznanie technik orientacji w terenie z kompasem i mapą. Patronat honorowy nad Rajdem objął Pan Janusz Szczęśniak – Starosta chrzanowski, Nadleśnictwo Chrzanów oraz Pan Wojciech Szarota – Prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Organizatorami Rajdu było Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział w Chrzanowie wraz z Klubem Sportowym Kościelec Chrzanów.

Do Rajdu zgłosiło się 346 uczestników z 9 SKK PTT. O godzinie 10:00 uczestników imprezy oraz ich szkolnych opiekunów przywitał Prezes PTT Oddziału w Chrzanowie, Remigiusz Lichota, a następnie głos zabrał Pan Jerzy Kryjomski – Prezes KS Kościelec Chrzanów, który poinformował o zasadach obowiązujących podczas Rajdu. O godzinie 10:15 wszystkie drużyny wyposażone w mapy i kompasy wystartowały na trasę Rajdu. Uczniowie mieli za zadanie w ciągu maksymalnie półtorej godziny odnaleźć dwadzieścia punktów kontrolnych, w których usytuowane były perforatory do potwierdzania na kartach. Dokładna lokalizacja punktów zaznaczona była na mapie do biegu na orientację wykonanej w skali 1:7500 z cięciem warstwicowym co 2,5 m. Każdy zespół sam ustalał

kolejność potwierdzania punktów w terenie. Po ukończeniu Rajdu wszyscy uczestnicy zgromadzili się na terenie Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie, gdzie odbyło się oficjalne zakończenie imprezy.

W kategorii indywidualnej szkół podstawowych za pierwsze miejsce wyróżnienia otrzymała drużyna „PANDY” w składzie Oliwia Gancarczyk i Wiktoria Ziobier z SKK PTT przy SP nr 8 z OI w Chrzanowie. Drugie miejsce zdobyła drużyna „ORKI Z MAJORKI” w składzie Julia Budzyńska i Wiktoria Kaszuba z SKK PTT przy ZS w Jankowicach. Na trzecim miejscu uplasowała się drużyna „ATOMÓWKI” w składzie – Kamila Palka i Kamila Wawro z SKK PTT przy SP w Lusowicach.

W kategorii indywidualnej szkół podstawowych i gimnazjalnych pierwsze były „PRZODOWNICZKI” z SKK PTT przy Zespole Szkół nr 1 w Chrzanowie – Luiza Rajca i Oliwia Głowacz. Drugie przybyły „JEDNOROŻCE” z SKK PTT przy Zespole Szkół nr 1 w Chrzanowie – Dominik Mazgaj i Patryk Kawała, a na trzecim miejscu uplasowała się drużyna „SUFITY” z SKK PTT „Raki” przy SP nr 1 z OI w Chrzanowie – Jakub Jamrozik i Wojciech Uziel.

W kategorii drużynowej szkół podstawowych i gimnazjów pierwsze miejsce zdobyło: SKK PTT przy SP nr 8 z OI w Chrzanowie, drugie miejsce SKK PTT „Raki” przy SP nr 1 w Chrzanowie, a trzecie SKK PTT przy ZS w Jankowicach.

W kategorii indywidualnej szkół ponadgimnazjalnych pierwsze miejsce zdobyli: „KUCCHARZYNY 666” z SKK PTT przy ZSECh w Trzebini – Jakub Paczyński i Mateusz Pucula, drugie na mecie były „MRÓWECZKI” z SKK PTT przy II LO w Chrzanowie – Gabriela Celej i Aleksandra Kwaśnica. Trzecie miejsce przypadło drużynie „Niedzielni Biegacze” z SKK PTT przy I LO w Chrzanowie – Bartłomiej Bieniek i Krystian Straś.

W kategorii drużynowej szkół ponadgimnazjalnych pierwsze miejsce zdobyło SKK PTT przy ZSECh w Trzebini, drugie miejsce zdobyło SKK PTT przy II LO w Chrzanowie, a trzecie miejsce SKK PTT przy I LO w Chrzanowie. Puchary, medale, dyplomy oraz nagrody rzeczowe wręczali przedstawiciele patronów honorowych i organizatorów: Pani Pamela Głownia z Nadleśnictwa Chrzanów, Jerzy Kryjomski z Klubu Kościelec Chrzanów i Remigiusz Lichota z PTT w Chrzanowie. Następnie odbyło się dodatkowe losowanie upominków wśród wszystkich uczestników Rajdu. Ostatnią z nagród był puchar prezesa ZG PTT, który został wręczony ZS nr 1 w Chrzanowie za wystawienie 52 uczestników do Rajdu.

Na zakończenie imprezy Prezes Oddziału PTT w Chrzanowie Remigiusz Lichota podziękował wszystkim uczestnikom, a następnie zaprosił do wzięcia udziału w X Powiatowym Rajdzie na Orientację, który odbędzie się 21 marca 2018 roku.

Dziękujemy wszystkim uczestnikom Rajdu oraz ich opiekunom, sponsorom imprezy i współorganizatorom jak również patronom honorowym: Panu Staroście Januszowi Szczęśniakowi, Nadleśnictwu Chrzanów, Panu Prezesowi ZG PTT Wojciechowi Szarocie oraz patronom medialnym: Tygodnikowi Ziemi Chrzanowskiej „Przełom”, Chrzanowskiej Telewizji Lokalnej oraz Informatorowi „Kulturalny Chrzanów”.

Dziękujemy także Pani Alinie Suchan, Dyrektorowi Centrum Usług Socjalnych w Stelli za udostępnienie nam terenu i pomieszczeń placówki, z których uczestnicy Rajdu mogli korzystać. ■

Fot. Remigiusz Lichota – PTT O/Chrzanów

Uczestnicy na starcie Rajdu

Jubileusz SK PTT w Łabowej

Koło PTT przy Zespole Szkół w Łabowej działa prężnie już pięć lat. We wrześniu 2012 roku pierwszą swoją wycieczkę zorganizowało w słowackie Tatry. Pięć lat później, na świętowanie, wybrało się nad Czarny Staw Gąsienicowy. Z okazji jubileuszu prezes Wojciech Szarota i Zarząd Oddziału uhonorowali Szkolne Koło PTT w Łabowej okolicznościowym grawertonem z gratulacjami i życzeniami dalszej owocnej działalności. Prezes Koła – pani Dorota Rolka oraz organizator i przewodnik wycieczek dla dzieci – Joanna Król zostały uhonorowane Listem Gratulacyjnym „za zaangażowanie i społeczny wkład pracy w organizację wycieczek, propagowanie wśród dzieci i młodzieży turystyki i piękna polskich gór oraz idei Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego”. Młodzi turyści otrzymali turystyczne i słodkie upominki. ■

Fot. Zbigniew Smajdor – PTT O/Nowy Sącz

To już piąty rok

W sierpniu br. minęły cztery lata naszej działalności. Wrześniowy, długo planowany wyjazd naszej grupy był świetną okazją do podsumowania tych czterech lat, jak również okazją do ponownego corocznego spotkania. W dniach 14-16 września znów spotkaliśmy się razem w ukończonych Tatrach. Tym razem osiemnastu członków naszej grupy spotkało się w uroczym pensjonacie na Pardałowce. Czwartek jak to zwykle bywa – wyjeżdżaliśmy do Zakopanego z różnych miejsc Polski, by wieczorem spotkać się po przerwie urlopowej. Nastroje oraz nadzieja na przejście zaplanowanych tras od rana wprowadzały nas w świetny humor. No i w końcu po prawie 6-godzinnej podróży z Opola do Zakopanego – dotarliśmy. Jeszcze nigdy ta podróż do celu nie trwała tak długo. Jeszcze wieczorem w czwartek omawialiśmy plan naszego spotkania, podzieliliśmy się na trzy grupy. Zaplanowane były Czerwone Wierchy, Rusinowa Polana oraz Giewont. W piątek rano obudziło nas słońce i temperatura 6 stopni. Po śniadaniu udaliśmy się każdy w zaplanowaną trasę.

Najliczniejsza grupa z nas udała się na Czerwone Wierchy. Jest to jeden z najcudowniejszych grzbietów Tatr zwłaszcza jesienią, gdy trawy nabierają spalo-

nego koloru. I chciałoby się zacytować myśl Marka Owczarza „któż nie zna tej grani uroczej i nie wędrował po niej jesienną porą? Ten nigdzie nie był i nic w górach nie widział...”

Wspinanie na szczyty Czerwonych Wierchów nie było dla naszych „kożic” trudne, jedynie zimny wiatr i od czasu do czasu zachodzące słońce potęgowały chłód. Ale jakie to ma znaczenie, dla tych widoków warto było. Te piękne widoki pozostaną jeszcze długo w naszych wspomnieniach.

Druga grupa wybrała się na Giewont podchodząc od Doliny Małej Łąki. Samo wejście na szczyt Giewontu trochę trwało, gdyż kolejki na ten najbardziej oblegany szczyt nawet jesienią nie ustają. Zejście z Giewontu do schroniska na Hali Kondratowej pozwoliło trochę na odpoczynek zmęczonym nogom, posilenie się oraz wypicie gorącej herbaty.

Trzecia grupa wybrała się na Rusinową Polanę przez Wiktorówki. Samo wejście nie jest trudne. Morze chmur w górach, a potem wyłaniające się w słońcu szczyty polskich i słowackich Tatr – były rajem dla oka. Mocno wiejący wiatr utrud-

Fot. Aleksandra Adamczyk - PTT K/Opole - Sabałowy Klan

Na Kopie Kondrackiej

niał dłuższe obcowanie z tak piękną naturą, więc w drodze powrotnej zatrzymaliśmy się w Wiktorówkach, gdzie przy kaplicy znajduje się również symboliczny cmentarz, upamiętniający ofiary gór. Ponieważ był to dla nich zbyt krótki szlak, samochodem udali się jeszcze pod Skocznę, aby tam ścieżką pod regłami przejść Dolinę Białego – krainą małych wodospadów. W Dolinie Białego najbardziej urzekł sam potok wijący się wzdłuż ścieżki, liczne małe wodospady jak również drzewa które przybrały kolory jesieni.

Wieczorem wszyscy znów zebraliśmy się w wynajętej sali na spotkanie z przewodnikiem tatrzańskim, słuchając prelekcji o Tatrach i historii powstania oraz odznak Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. W dalszym ciągu naszego wieczornego spotkania podsumowaliśmy cztery lata naszej działalności. Wspomnieniom naszych dotychczasowych wyjazdów nie było końca. Na naszym spotkaniu przywitaliśmy również nowych członków koła, którzy po raz pierwszy wybrali się z nami w góry.

Sobota rano obudziła nas deszczem i jesiennymi mgłami. Po śniadaniu już w małych grupkach wybraliśmy się jeszcze na tradycyjne zakopiańskie zakupy – by potem wyjechać do domu.

Trzy krótkie, ale dość intensywne dni – znów nas naładowały. Następne spotkanie w Tatrach zaplanowaliśmy na początek grudnia. W między czasie może uda nam się już nie taka duża grupą wybrać w jesiennie góry – gdzieś bliżej nas.

Fot. Bogusława Łokczewska - PTT K/Opole - Sabałowy Klan

Wręczenie nagrody dla Prezes Koła

LUDWIK SZYMAŃSKI (O/Tarnobrzeg)

Zakończenie niebieskiego szlaku Tarnów - Wielki Rogacz

W dniach 8-10.09.2017 Oddział PTT im. Mieczysława Winiarskiego w Tarnobrzegu przebywał w Pieninach i Beskidzie Sądeckim kończąc cykl wycieczek na zdobywanie odznaki Szlaku Niebieskiego Tarnów-Wielki Rogacz. Na zakończenie niebieskiego szlaku pogoda pięknie nam dopisała. Było słonecznie i nie za gorąco. Można było więc zachwycać się panoramami. Ostatni odcinek prowadził ze Szczawnicy przez Małe Pieniny na Prze-

łęczę Rozdziela a potem przez Obidzę na Wielki Rogacz. Wszystkie odcinki organizowanego przez nas cyklu przeszło trzynaście osób, które po zweryfikowaniu otrzymują piękną odznakę.

W niedzielę spotkaliśmy się z kolegami i kolegami z Oddziału „Beskid” w Nowym Sączu, długoletniego oddziału macierzystego Koła w Tarnobrzegu, z którymi razem przewędrowaliśmy ostatni odcinek od Rozdziela na Wielki Rogacz.

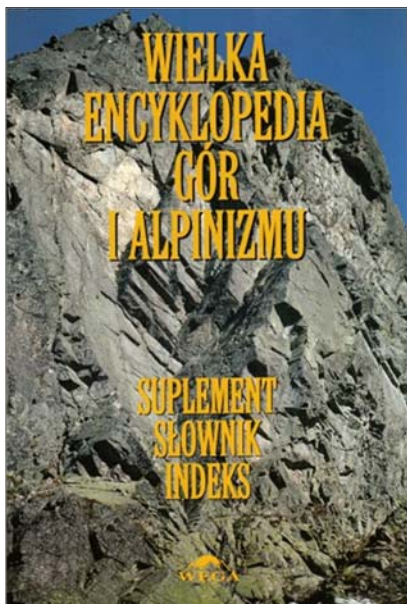
Po zejściu z Wiekiego Rogacza na Obidzę czekała nas miła niespodzianka przygotowana przez Oddział „Beskid” w postaci kiełbasek z grilla i gorącej herbaty, czasem nawet po góralsku. W czasie tak wspaniałej uczy zostały nawiązane przyjacielskie stosunki między uczestnikami.

Niestety, wczesnym popołudniem musieliśmy wracać do Tarnobrzegu.

Promocje wydawnicze

Finisaż Wegi

Ukazał się opasły VII tom Wielkiej Encyklopedii Gór i Alpinizmu pod redakcją Małgorzaty i Jana Kiełkowskich, wydanej przez Wydawnictwo STATIS w Katowicach Stanisława Pisarka. Ostatni tom zawiera Suplement (także niedostarczonych na czas fotografii ludzi gór). Słownik i Indeks i liczy 1123 strony. Opracowanie WEGI zajęło 14 lat.

O tym wszystkim opowiadali redaktorzy na promocji tomu VII WEGA, która odbyła się w sali konferencyjnej Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK w Krakowie, 28 września 2017 roku. Sala była pełna, chociaż bywa podobnie także na innych promocjach. Wydawca spóźnił się godzinę z powodu korków na drogach.

Zostaliśmy zaproszeni przez redaktorów na sobotę 30 września br. w Skałki Rzędkowickie dla dokonania w samo południe pamiątkowego zdjęcia (*poniżej*). Zjechało się tam sporo osób z całego kraju, głównie z Polski południowo-zachodniej. Osobiście dotarłam tam samochodem prof. Wojciecha Kapturkiewicza (KW Kraków) wraz jeszcze z trzema kolegami. Na miłych pogawędkach doczekaliśmy się na dowieszenie najstarszej seniorki, prof. Jadwigi Siemińskiej-Słupskiej. Zostaliśmy następnie poczęstowani przez redaktorów szampanem. Część kolegów przyjechała już w piątek i zostawała na biwaku i ognisku, ale nasza „ekipa” powróciła zgodnie do Krakowa.

Obecny na promocji red. Stefan Maciejewski podsunął mi pomysł zliczenia ilu obecnych członków PTT ma swoje biogramy w tomie VI lub VII, co też czynię.

W WEGA można znaleźć biogramy członków honorowych PTT: Mariana Tadeusza Bieleckiego, Leszka Cichego, Wincentego Cieślewicza, Stanisława Czubernata, Józefa Durdena, Zdzisława Dziedziulewicza-Kirkina, Wojciecha Gąsienicy-Byrcyna, Tadeusza Kiełbasińskiego, Władysława Krygowskiego, Jacka Kolbuszewskiego, Adama Liberaka, Stefana Maciejewskiego, Antoniego Macieja Mischke, Barbary Morawskiej-Nowak, Józefa Nyki, Kazimierza Opyrchala, Piotra Pustelnika, Pawła Skawińskiego, Stanisława Trębacz, Jana Weigla, Józefa Węgrzyniaka, Krzysztofa Wielickiego, Zbigniewa Wójcika oraz Macieja Zaremby. Znajdziemy także biogramy innych członków Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, m.in. Janusza Badury, Mariana Bały, Szymona Karola Barona, Łukasza Depty, Krzysztofa Kabata, Czesława Klimczyka, Macieja Kurka, Kazimierza Mischke, Stanisława Misztala,

Jerzego Niewodniczańskiego, Andrzeja Popowicza, Michała Ronikiera, Aleksandra Siermontowskiego jun., Marka Stefańskiego i Jerzego Tomaszewskiego.

Himalaistki

Dzień wcześniej, 27 października o godz. 19:00 w kluboksięgarni na Małym Rynku 4 w Krakowie odbyła się promocja książki Mariusza Sepiolo pt. „Himalaistki”, wydanej ostatnio przez Społeczny Instytut Wydawniczy ZNAK w Krakowie. Jest to opowieść o kobietach, które pokonują każdą górę. Autor – reporter prasowy na podstawie wywiadów opisuje 14 kobiet, które pokonywały himalajskie wysokości. Na prelekcji była przedstawicielka krakowskich himalaistek, Alicja Bednarz. Natomiast obecna w Rzędkowicach Anna Okopińska odniosła się krytycznie do tego, co napisał autor.

Fot. Andrzej Marcisz

Spotkanie z Dyrektorem Tatrzańskiego Parku Narodowego

W dniu 4 lipca 2017 roku odbyło się długo przekładane spotkanie przedstawicieli Komisji Ochrony Przyrody Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w składzie osobowym: Nina Mikołajczyk i Paweł Myślik z dyrektorem Tatrzańskiego Parku Narodowego Szymonem Ziobrowskim.

Omawialiśmy sprawy ochrony przyrody i efektów tegorocznego sprzątania Tatr, sprawy związane z kolejką na Kasprowy Wierch i problemy z transportem konnym na trasie Palenica Białczańska – Włosienica, przypominając nasze poprzednie propozycje. Wspomnieliśmy o naszym sprzeciwie wyrażonym w piśmie z dnia 31 maja 2017 r. wobec najnowszych zamiarów Zagranicznego Funduszu Inwestycyjnego Mid Europa Partners, nowego właściciela kolei linowej na Kasprowy Wierch, który chce zwiększyć jej przepustowość z 180 os./godz. na 360 os./godz. Wręczyłam też Dyrektorowi kopię naszego pisma z dnia 8 listopada 2016 r., skierowanego do Ministra Środowiska Jana Szyszko dot. sprzeciwu wobec prywatyzacji kolejki, którego kopia nie była wcześniej przesłana do TPN. Na spotkaniu Dyrektor Ziobrowski wyraźnie oświadczył, że nie ma zgody na zwiększenie przepustowości kolejki na Kasprowy, ani zgody na naśnieżanie Kasprowego. Natomiast zaskoczył nas wiadomością o projektach naśnieżania Nosała

łącznie z budową zbiorników wodnych. W tym temacie analizę wstępną pilotuje Tatrzański Związek Narciarski. Natomiast w sprawie transportu konnego na trasie Palenica Białczańska – Włosienica dowiedzieliśmy się, że testowane są 2 wozy ze wspomaganie elektrycznym. Jeśli chodzi o naszą dalszą współpracę, oświadczyliśmy, że będziemy popierać działalność Parku w każdej sprawie zagrożenia dla tatrzańskiej przyrody.

W sprawach edukacyjnych rozmawialiśmy z odpowiedzialnym za ten odcinek, Janem Krzeptowskim. Poruszyliśmy temat rozbudowy ośrodka TPN przy Chałubińskiego oraz wolontariatu dla Tatr.

Po generalnym remoncie w 2016 r. w Centrum Edukacji TPN przy ul. Chałubińskiego można było zobaczyć największą makietę Tatr i wysłuchać wyświetlanej na niej prezentacji łączącej obraz i dźwięk. Uruchomiona została sala kinowa, gdzie pokazywane były filmy przyrodnicze o Tatrach, także interaktywne i w technice 3D. Dla najmłodszych (choć nie tylko) otwarto salę odkryć. W tegorocznym remoncie oprócz nowego zaplecza sanitarnego, szatni i punktu obsługi zwiedzających będą zbudowane dwie duże dioramy: „Łąka” i „Las tatrzański” – ukazujące wpływ człowieka na ekosystemy oraz rolę pracowników Parku w ograniczaniu niekorzystnych zjawisk

i zagrożeń z tym związanych. Przygotowana będzie także makietka jaskini. Drugi etap obejmie ponadto m.in. stworzenie dwóch nowych sal kinowych i filmów, które będą w nich wyświetlane. Pierwszy ma prezentować turystów tatrzańskich widzianych oczami zwierząt. Drugi zostanie wykonany w technologii 5D i pokaże Park z lotu ptaka w pełni sezonu turystycznego. Będzie możliwość organizowania konkursów: 1. dla mieszkańców i szkół z okolicznych gmin. 2. konkursów internetowych w pierwszym etapie oraz teleturnieju online z wykorzystaniem aktywnego ekranu i tabletów w etapie drugim. Remont potrwa do marca 2018 r. W planach: budowa w Kirach u wylotu Doliny Kościeliskiej nowego Centrum Edukacji – „Podziemny Świat Tatr”.

TPN od dziesięciu lat organizuje akcję wolontariatu dla Tatr. Mogą się zgłaszać osoby dysponujące wolnym czasem w okresie od czerwca do września. Chodzi o osoby pełnoletnie z całej Polski, ale i z zagranicy, a niepełnoletni mogą uczestniczyć w wolontariacie rodzinnym z opiekunem. Istnieje też możliwość zgłaszania całych grup. Wolontariusze pracują w parku w systemie rotacyjnym, zmieniając się co tydzień. Każdy wolontariusz jest szkolony z zakresu swoich obowiązków. Chętni, którzy chcą zostać wolontariuszami TPN, powinni znać przebieg tatrzańskich szlaków, język angielski i przepisy obowiązujące w parku narodowym. Każdy wolontariusz otrzymuje legitymację zwalniającą z opłat za wstęp do TPN oraz Muzeum Tatrzańskiego do końca roku, a także dostaje odzież służbową. Władze parku zapewniają także darmowe zakwaterowanie i transport lokalny. Planowane są nowe kwatery: Palenica Białczańska - 9 ; Kiry - 20. Aby zostać wolontariuszem, należy wypełnić aplikację na stronie internetowej: wolontariat.tpn.pl. Głównym zadaniem wolontariuszy jest sprzątanie szlaków. Oprócz tego mają kierować ruchem, edukować turystów, pouczać o niewłaściwym zachowaniu i obsługiwać ekspozycję muzealną w byłej wozowni w Kuźnicach. Niestety muszą też pilnować turystów, bo bardzo często zdarzają się zachowania niezgodne z zasadami ochrony przyrody, np. dokarmianie zwierząt, nagminne śmiecenie, zdarzają się też kąpiele w Morskim Oku albo plażowanie nad stawem, co jest absolutnie zabronione. Zachęcam naszych członków do uczestnictwa w tej pozytywnej akcji. ■

Od lewej: Paweł Myślik, Szymon Ziobrowski (dyrektor TPN) i Nina Mikołajczyk

WYDAWCA: ZARZĄD GŁÓWNY POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

REDAKCJA: SZYMON BARON, KINGA BURAS, BARBARA MORAWSKA-NOWAK

SKŁAD: KATARZYNA WILUSZ

ADRES REDAKCJI: UL. KONARSKIEGO 21/5, 30-049 KRAKÓW ♦ E-MAIL: PRACOWNIA@PTT.ORG.PL ♦ TEL.: 12 634-05-89

WERSJA ELEKTRONICZNA „CO SŁYCHAĆ?” JEST DOSTĘPNA NA STRONIE: [HTTP://WWW.PTT.ORG.PL](http://WWW.PTT.ORG.PL)